

ČESKÁ REPUBLIKA, organizační složka státu

Státní rostlinolékařská správa

Těšnov 17, 117 05, Praha 1

tel: 235 010 302, fax: 235 010 363

e-mail: sekretariat@srs.cz

Č.j.: SRS 042935/2012

V Praze, dne: 4. 10. 2012

Důvodová zpráva k Nařízení Státní rostlinolékařské správy o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlékání a šíření žlabatky *Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu, č.j. SRS 042922/2012 ze dne 4. 10. 2012

Žlabatka *Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu je drobný hálkotvorný zástupce blanokřídlého hmyzu. Je považována za celosvětově nejvážnějšího škůdce kaštanovníku (*Castanea* spp.), ztráty na produkci jedlých kaštanů mohou představovat 60 – 80 % a při opakovaném silném napadení může žlabatka působit i úhyn stromů. Původní oblastí výskytu žlabatky je Čína, odkud se rozšířila do Japonska, Korejské republiky, Nepálu a USA.

V posledních letech se žlabatka šíří na území EU, kam byla rovněž zavlečena. Představuje riziko zejména ty pro země jižní, střední a západní Evropy, ve kterých se ve větší míře pěstují kaštanovníky. Na území Evropy byla žlabatka poprvé nalezena v roce 2002 v Itálii, odtud byla zavlečena do Francie, Slovinska a Švýcarska. Hlavním způsobem šíření žlabatky do nových oblastí jsou dodávky hostitelských rostlin určených k pěstování z území, kde se žlabatka vyskytuje. Rizikovým materiálem jsou mladé rostliny kaštanovníku, rouby apod.

Evropská komise vydala dne 27. června 2006 rozhodnutí 2006/464/ES o dočasných nouzových opatřeních proti zavlékání žlabatky do Společenství a proti jejímu rozšiřování na území Společenství. Tato úprava byla provedena i v české fytoosanitární legislativě, a to rozhodnutím SRS k ochraně před zavlékáním a šířením žlabatky, č.j. SRS 026238/2006, ze dne 5.10.2006.

Ani tato opatření ale nezabránila dalšímu šíření žlabatky, v současné době se žlabatka šíří také ve Španělsku a byly opakovaně zaznamenány nálezy žlabatky na rostlinách kaštanovníku dodaných z Itálie v Maďarsku, Německu, Nizozemsku, ve Švýcarsku na Slovensku a v roce 2012 také v České republice, a to v několika zásilkách. Proto SRS ruší své rozhodnutí, vydané pod č.j.: SRS 026238/2006 dne 5.10.2006 k ochraně před zavlékáním a šířením žlabatky, a nařizuje v rámci možností daných rozhodnutím Komise 2006/464/ES, nová, současně situaci odpovídající opatření.

Popis, příznaky napadení náchylných rostlin a biologie žlabatky

Žlabatka *D. kuriphilus* je drobný blanokřídlý hmyz. Vajíčko je oválného tvaru, mléčně bílé s dlouhou stopkou, délky 0,1–0,2 mm. Larva je protáhlá, smetanově bílé barvy, bez očí a nohou a dorůstá do velikosti 2,5 mm. Tělo je zřetelně článkované. Kukla je černá nebo tmavě hnědá o délce až 2,5 mm.

Dospělci mají dva páry blanitých křídel, přičemž přední křídla jsou delší než zadní. Tělo je černě zbarvené a dlouhé 2,5–3,0 mm. Nohy, první dva články tykadel, vrcholová část čelního štítu a čelisti mají žlutohnědou barvu. Poměrně dlouhá tykadla jsou složená ze 14 článků

a nejsou zakončena paličkou. Hlava má jemnou skulpturu, štít je lesklý a hladký. Na štítu jsou patrné dvě podélné rýhy, které se vzadu sbíhají.

Žlabatka má jednu generaci za rok. U tohoto druhu jsou známy pouze samičky, rozmnožování probíhá partenogenezí. Dospělé žlabatky se líhnou v závislosti na nadmořské výšce, expozici stanoviště ad. od konce května do konce července. Samička klade vajíčka do pupenů po skupinkách, obvykle 3–5 vajíček do jednoho pupenu, přičemž jedna samička může celkem naklást přes 100 vajíček. Do jednoho pupenu může klást více samiček, pupen tak může obsahovat 20–30 vajíček.

Vylíhlé larvy, které přezimují v těchto pupenech, od poloviny dubna následujícího roku vytvářejí na mladých výhonech kaštanovníku háčky, které mají 5–20 mm v průměru. Háčky jsou zeleně nebo růžově zbarvené a často obsahují části vyvíjejících se listů, stonků a řapíků. Tvoří se na mladých větvičkách, listových řapících nebo na středním žeburu listu. Žír larev trvá 20–30 dní, ke kuklení dochází v háčkách.

Dospělci (samičky) žijí okolo 10 dnů a část doby života stráví vytvářením výletového otvoru z háčky. Po vylíhnutí dospělců háčky vyschnou, zdřevnatí a zůstanou na stromě i více než dva roky. Zatímco háčky jsou na rostlině velmi nápadné, vajíčka a larvy prvního instaru, ukryté uvnitř pupenů, nemohou být běžnou vizuální prohlídkou zjištěny.

U silně napadených stromů dochází k postupnému žloutnutí a řídnutí koruny a zároveň k celkovému oslabení růstu.

Podrobnější informace o žlabatce jsou dostupné např. na internetové stránce: http://eagri.cz/public/web/file/101677/nebezpecny_skudce_kastanovniku_zlabatka_Dryocosmus_kuriphilus.pdf.

Bc. Zdeněk Mach
ředitel Státní rostlinolékařské správy